OZGURKONAKCİ.COM · LOJİSTİK REHBERİ · 57

Transit ticaret, yolda satış ve aracılı ticaret

Aracılı ticaretin işleyişi, Türkiye'de transit ticaretin tanımı ve kambiyo kuralları, transit taşımacılıktan farkı, antrepo ve serbest bölge, switch konşimento ve menşe, ödeme ve finansman, KDV, yolda satışta risk ve Incoterms seçimi

Hazırlayan: Özgür Konakcı · Seviye: Orta · Sürüm: 17 Kasım 2026

Çevrimiçi ve interaktif sürüm: **https://ozgurkonakci.com/rehber/transit-ticaret-ve-aracili-ticaret/**

KISA CEVAP

Transit ticaret, yurt dışında ya da serbest bölgede yerleşik bir firmadan veya antrepodan alınan malın, Türkiye üzerinden transit ya da doğrudan, yurt dışına, serbest bölgeye veya antrepoya satılmasıdır (İhracat Yönetmeliği md. 4/1-ö). Mal Türkiye'de serbest dolaşıma girmez, çoğu zaman Türkiye'ye hiç uğramaz. Ayrı bir izin gerekmez, ama ticareti yasak mallar ve yasaklı ülkelerle transit ticaret yapılamaz. 2008-32/34 sayılı Tebliğ'e göre satış bedellerinin tasarrufu serbesttir. Gelir İdaresi'nin bir özelgesine göre bu satışlar KDV'nin konusuna girmez. Transit ticaret bir ticari işlemdir; gümrük transiti ise yükün gümrük gözetiminde taşınmasıdır. Switch konşimento, menşe ve iki sözleşmedeki Incoterms uyumu en kritik noktalardır.

Önce kısa bir not

Bu sayfa hukuki, vergi ya da kambiyo görüşü değildir. Transit ticaretin kambiyo ve vergi kuralları değişebilir; vergi kısmında aktardığımız idare görüşleri, soran mükellef için verilmiş özelgelerdir. Somut bir işlemde bankanıza ve mali müşavirinize danışın.

Aracılı ticaret nedir? Transit ticaret ve üçgen ticaret

Aracılı ticarette malı satan firma, malı üretmez ya da kendi ülkesinden göndermez. Mal bir ülkedeki tedarikçiden alınır ve başka bir ülkedeki alıcıya satılır; aracı iki sözleşmenin ortasında durur, fiyat farkını kazanır. Türkçede bu işe **transit ticaret**, İngilizcede *merchanting trade* denir. Bazen "üçgen ticaret" olarak da anılır: sözleşmeler ve belgeler üç taraf arasında dolaşır, ama mal çoğu zaman iki nokta arasında doğrudan gider.

Basit bir örnek: İstanbul'daki bir firma Çin'deki bir üreticiden tekstil makinesi satın alır ve Mısır'daki bir fabrikaya satar. Makine Şanghay'dan doğrudan İskenderiye'ye gider, Türkiye'ye hiç uğramaz. Türk firması iki fatura arasındaki farkı kazanır.

Akış	Satıcı (tedarikçi)	Aracı (Türk firması)	Alıcı
Sözleşme	Aracıya satar	Tedarikçiden alır, alıcıya satar	Aracıdan alır
Fatura	Aracı adına fatura keser	Alıcı adına kendi faturasını keser	Aracının faturasını alır
Mal	Kendi ülkesinden yükler	Malı çoğu zaman görmez	Kendi ülkesinde teslim alır
Para	Aracıdan tahsil eder	Alıcıdan tahsil eder, tedarikçiye öder	Aracıya öder

Aracılı ticaret, malın yolda başka birine satıldığı **yolda satış** ile de iç içedir. Zincir uzayabilir: aynı yük, gemi denizdeyken birkaç kez el değiştirebilir. Uluslararası Ticaret Odası (ICC) bu tür satışlara "zincir satış" (string sales) der ve emtia ticaretinde özellikle yaygın olduğunu belirtir.

Türkiye'de transit ticaret: tanım ve kurallar

Tanım. İhracat Yönetmeliği'nin 4. maddesinin birinci fıkrasının (ö) bendine göre transit ticaret, yurt dışında ya da serbest bölgede yerleşik bir firmadan veya bir antrepodan satın alınan malın, Türkiye üzerinden transit olarak ya da doğrudan doğruya, yurt dışında ya da serbest bölgede yerleşik bir firmaya veya antrepoya satılmasıdır. Tanımdan üç sonuç çıkar:

- Mal Türkiye'ye **hiç gelmeyebilir** (doğrudan doğruya satış) ya da Türkiye'den yalnız **transit geçebilir**.
- Alış ve satış tarafı yurt dışı, serbest bölge ya da antrepo olabilir. Mal Türkiye'de serbest dolaşıma girerse bu bir ithalattır ve tanımın dışına çıkar.
- Tanım malın değil, ticari işlemin tanımıdır. Malın fiziksel olarak nasıl taşındığı ayrı bir konudur; aşağıda farkı anlatıyoruz.

Yasaklar. Aynı Yönetmeliğin 13. maddesinin üçüncü fıkrasına göre uluslararası anlaşmalarla ticareti yasaklanmış mallar ve Bakanlığın transit ticaretini uygun görmediği mallar transit ticarete konu olamaz. İthalat ve ihracat yapılması yasaklanmış ülkelerle de transit ticaret yapılamaz. Yönetmelik en son 6 Mayıs 2025'te değiştirildi.

Ayrı bir izin ya da form yok. Ticaret Bakanlığı'nın tebliğ listesine göre 2006/6 sayılı Transit Ticarete İlişkin Tebliğ, 2008/11 sayılı Tebliğ'le yürürlükten kaldırıldı. Bir yeminli mali müşavirin değerlendirmesine göre bununla birlikte transit ticaret formu uygulaması da 12 Temmuz 2008'de sona erdi. Yani bugün transit ticaret için Bakanlıktan ayrıca onay alınmaz; işlemin belgeleri banka ve vergi tarafında önem taşır.

Kambiyo: bedelin tasarrufu serbest. Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'a ilişkin 2008-32/34 sayılı Tebliğ'in 7. maddesinin birinci fıkrasına göre transit ticaret satış bedellerinin tasarrufu serbesttir. İhracat bedelleri için ise ayrı bir tebliğle yurda getirme süresi ve İhracat Bedeli Kabul Belgesi (İBKB) düzeni öngörülmüştür; bu düzen İhracat bedelinin yurda getirilmesi ve İBKB bölümünde. Aynı Tebliğ'in 11. maddesi, bankaların ve faktoring şirketlerinin ihracat ve transit ticaret alacaklarını devralarak döviz finansmanı sağlayabileceğini; 8. maddesi de transit ticaret kapsamındaki hizmet sözleşmelerinin, yerleşikler arasında döviz cinsinden sözleşme yasağının istisnası olduğunu söyler. Tebliğ en son Temmuz 2025'te değiştirildi; uygulamayı bankanızla teyit edin.

İhracat kontrolü ve yaptırım. Çift kullanımlı ürünlerin ihracatını düzenleyen 2003/12 sayılı Tebliğ, 7. maddesiyle transit ticareti kapsam dışında tutar. Ama bu, transit ticaretin denetimsiz olduğu anlamına gelmez: yukarıdaki 13.

madde yasakları ve BM yaptırımlarını uygulayan 7262 sayılı Kanun'un listelenen malzemenin transitini de yasaklayan 2. maddesi geçerlidir. Ayrıntı Yaptırımlar ve ihracat kontrolleri sayfasında.

Transit ticaret ile transit taşımacılık farkı

İki terim aynı kelimeyi taşıdığı için sık karışır, ama farklı soruların cevabıdır. **Transit ticaret** "malı kim kimden alıp kime satıyor?" sorusuna cevap verir; ticari ve kambiyo mevzuatının konusudur. **Transit taşımacılık** (gümrük transiti) ise "vergileri ödenmemiş yük, gümrük gözetiminde bir noktadan diğerine nasıl taşınıyor?" sorusuna cevap verir; gümrük rejimidir.

	Transit ticaret	Transit taşımacılık (gümrük transiti)
Ne?	Yurt dışından alınan malın Türkiye'de serbest dolaşıma girmeden yurt dışına satılması	Vergileri askıya alınmış yükün gümrük gözetiminde taşınması
Dayanak	İhracat Yönetmeliği, 32 Sayılı Karar mevzuatı	Gümrük Kanunu, Ortak Transit Sözleşmesi, TIR Sözleşmesi
Mal Türkiye'ye gelir mi?	Gelmeyebilir; gelirse transit geçer ya da antrepoda bekler	Evet, Türkiye gümrük bölgesinde taşınır
Temel belge	Alış ve satış faturaları, sözleşmeler, taşıma belgesi, banka kayıtları	Transit beyannamesi (NCTS), teminat, TIR karnesi
Kimi ilgilendirir?	Aracı firma, bankası, mali müşaviri	Taşıyıcı, forwarder, gümrük müşaviri

İkisi aynı işlemde birlikte görülebilir: Türk aracının sattığı mal Türkiye üzerinden geçiyorsa ticari işlem transit ticarettir, malın Türkiye'deki yolculuğu ise transit rejimiyle yapılır. Transit rejiminin adımları, teminat ve NCTS Transit taşımacılık ve gümrük transiti sayfasında.

Antrepo ve serbest bölge üzerinden işlemler

Tanım, antrepoyu ve serbest bölgeyi açıkça içerir. Bu iki yol, malın Türkiye'ye fiziksel olarak gelmesine ama serbest dolaşıma girmemesine imkân verir.

- **Gümrük antreposu.** Antrepo rejiminde ithal eşyası vergileri ödenmeden onaylı bir antrepoda depolanır. Antrepodaki mal, serbest dolaşıma girmeden yurt dışındaki bir alıcıya satılabilir. Bu, aracının malı alıcısı belli olmadan getirip stoklamasına, sonra parça parça satmasına imkân verir. Antrepo türleri ve rejimin geneli Gümrük rejimleri bölümünde.
- **Serbest bölge.** Ticaret Bakanlığı'nın serbest bölgeler bilgi notuna göre serbest bölgeler, gümrük rejimleri açısından Türkiye Gümrük Bölgesi dışında sayılır. Bölgeden yurt dışına ve yurt dışından bölgeye ticaret yapılabilir; her mal hareketi Serbest Bölge İşlem Formu ile kayda alınır. Türkiye'den bölgeye gönderilen mal ihracat rejimine, bölgeden Türkiye'ye gelen mal serbest dolaşıma giriş rejimine tabidir. Ayrıntı Serbest bölgeler bölümünde.

Malın Türkiye'ye gelip antrepoya ya da serbest bölgeye girdiği durumlarda gümrük ve depolama masrafları, sigorta ve teminat da hesaba girer. Bize göre transit ticaretin kârlılığı çoğu zaman bu masraflar karşısında hesaplanmalı:

mal Türkiye'ye uğramadan doğrudan gidebiliyorsa, uğraması ancak bir katma değer (stoklama, bölme, yeniden paketleme, hızlı teslim) sağlıyorsa anlamlıdır.

Belge süreci: fatura, konşimento ve menşe

Transit ticarette iki satış sözleşmesi, iki fatura ve çoğu zaman tek bir fiziksel sevkiyat vardır. Belge sürecinin amacı, iki tarafın birbirini tanımadan işin sorunsuz yürümesidir.

1. **İki fatura.** Tedarikçi aracıya, aracı alıcıya fatura keser. Aracının faturası kendi fiyatını gösterir; tedarikçinin fiyatı alıcıya gitmez.
2. **Taşıma belgesi.** Tedarikçinin yüklemede aldığı konşimentoda yükleten olarak tedarikçi, alıcı (consignee) olarak da çoğu zaman "emre" ya da aracı görünür. Aracı, kendi alıcısına tedarikçinin adının görünmediği bir belge vermek isteyebilir. Bunun yolu, ilk orijinal setin taşıyıcıya geri verilip yerine yeni bir setin düzenlenmesidir: **switch konşimento**. Switch konşimentonun temel tanımı Konşimento sayfasında; hangi bilgilerin değiştirilebileceği ve taşıyıcının hangi koşulla yeni set düzenlediği Düzeltme, switch ve bölünmüş konşimento bölümünde.
3. **Switch'in sınırı.** Transit ticaret açısından kural şöyle özetlenebilir: aracı tedarikçinin adını gizleyebilir, malın nereden ve ne zaman yüklendiğini gizleyemez. Bir P&I kulübünün rehberine göre yükleme limanını değiştirme talebi malın gerçek menşeini gizlemeye ya da yaptırımdan veya gümrük vergisinden kaçmaya yönelik olabilir; tarihi değiştirmek de akreditifte sahteciliğe yakın sayılır. Hangi bilginin değişip hangisinin değişmeyeceği yukarıda bağlantısını verdiğimiz bölümde tablo hâlinde.
4. **Menşe.** Menşe şahadetnamesi malın hangi ülkede üretildiğini gösterir; aracının ülkesini değil. Türk aracının sattığı Çin malı, belgede Çin menşeli kalır. Tercihli menşe ve menşe belgelerinin düzenlenmesi Menşe kuralları ve tercihli ticaret sayfasında.
5. **Belge tutarlılığı.** Aracının faturası, switch konşimento, çeki listesi ve menşe belgesi aynı malı, aynı miktarı ve aynı gemiyi göstermelidir. Deneyimimize göre transit ticarette en sık sorun, iki ayrı belge setinin birbirini tutmamasıdır.

Banka ve ödeme süreci

Aracının en büyük riski nakit akışıdır: tedarikçiye ödemeyi yapmadan malı alamaz, alıcıdan tahsil etmeden de kârını göremez. Ödeme yapısı bu boşluğu kapatacak şekilde kurulur.

- **Devredilebilir akreditif.** Alıcının açtırdığı akreditif "devredilebilir" (transferable) ise aracı, akreditifin tamamını ya da bir kısmını tedarikçisine devredebilir. UCP 600'ün 38. maddesine göre ilk lehtar (aracı), ikinci lehtarın (tedarikçinin) faturası yerine kendi faturasını koyabilir ve iki fatura arasındaki farkı akreditiften çekebilir. İlk lehtar kendi belgelerini ilk talepte vermezse, devreden banka ikinci lehtarın belgelerini olduğu gibi amir bankaya gönderebilir; bu durumda tedarikçinin fiyatı alıcıya görünür. Akreditif türleri Akreditif türleri bölümünde.
- **Karşılıklı (back-to-back) akreditif.** Bu yapıda akreditif devredilmez; iki ayrı akreditif açılır. Alıcının bankası aracı lehine ana akreditifi açar, aracının bankası da bu ana akreditifi güvence alarak tedarikçi lehine ikinci bir akreditif açar. ICC Akademi'de yayımlanan bir makaleye göre ikinci akreditif tutar, belge ve bazı şartlarda ana akreditiften farklı olabilir; bu esneklik sağlar, ama maliyet ve takip yükü devredilebilir akreditiften fazladır. İki

akreditifin belgeleri ayrı ayrı uygun olmalıdır; alıcı tarafındaki bir temerrüt, aracının tedarikçiye ikinci akreditif kapsamında ödeme yapmasını zorlaştırabilir.

- **Alacağın finansmanı.** 2008-32/34 sayılı Tebliğ'in 11. maddesine göre bankalar ve faktoring şirketleri, transit ticaret alacaklarını devralarak döviz finansmanı sağlayabilir.
- **Transit ticaret kredileri ve istisna.** İhracat: 2017/4 sayılı Tebliğ, transit ticaretin finansmanı için bankaların kullandırdığı kredileri vergi, resim ve harç istisnası kapsamına alır. Bu kredilerde taahhüt, transit ticaret gelirinin tahsiliyle kapanır. İstisnadan yararlanma süresi, alış bedelinin transfer tarihinden itibaren 18 aydır; kapatma için bu süre içinde alış ve satış faturaları ile satış bedelinin tahsil edildiğini gösteren belge (döviz alım belgesi ya da banka yazısı) bankaya ibraz edilir (md. 14 ve 16). Alış bedeli satış bedelinden yüksekse, aleyhte farka denk gelen kısma istisna uygulanmaz (md. 15).

Ödemeler banka üzerinden yapılmalı ve her ödemenin hangi faturaya ait olduğu açıkça yazılmalıdır. Bize göre aracı, tedarikçiye ödeme yapmadan önce alıcıdan en azından akreditif ya da peşinat almalıdır; aksi hâlde alıcı vazgeçerse mal aracının elinde, yurt dışındaki bir limanda kalır.

Vergi tarafı: KDV ve istisnalar

Vergi tarafında doğrulayabildiğimiz noktalar şunlardır; uygulamayı mutlaka mali müşavirinizle teyit edin.

- **KDV.** Gelir İdaresi'nin İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nca verilen 25 Temmuz 2013 tarihli bir özelgeye göre, transit ticarette Türkiye'ye getirilmeden yurt dışında yapılan mal satışları KDV'nin konusuna girmez; çünkü KDV Kanunu Türkiye'de yapılan işlemleri vergilendirir (md. 1/1 ve 6/b). Bu satışlar KDV beyannamesine dahil edilmez; bunlara ait kur farkı, fiyat farkı ve vade farkı da KDV'ye tabi değildir.
- **Ba-Bs bildirimi.** Aynı özelgeye göre transit ticarette de fatura düzenlenmesi gerektiğinden, bildirim sınırını aşan alış ve satışlar Ba ve Bs formlarına dahil edilir.
- **Vergi, resim ve harç istisnası.** İhracat: 2017/4 sayılı Tebliğ'e göre transit ticaretle ilgili işlemler ve bu işlemler için düzenlenen kâğıtlar istisna kapsamındadır (md. 4/1-ç); transit ticarete konu malın alım ve satımı belge aranmaksızın istisnadan yararlanır (md. 5/1-ç).
- **Kazanç.** Bir yeminli mali müşavirin değerlendirmesine göre transit ticaretten elde edilen kazanç, Türkiye'de tam mükellef olan aracı firmanın kazancıdır ve kurumlar vergisinin genel hükümlerine tabidir.

Özelgeler yalnız soran mükellefi bağlar ve verildiği tarihteki mevzuata dayanır. Kendi işleminiz için gerekirse Gelir İdaresi'nden özelge isteyebilirsiniz.

Yolda satış ve Incoterms seçimi

Risk ne zaman geçer? Viyana Satım Sözleşmesi (CISG) uygulanıyorsa, yolda satılan malın hasar riski kural olarak sözleşmenin kurulduğu andan itibaren alıcıya geçer (md. 68). Koşullar bunu gösteriyorsa risk, malın taşıma belgesini düzenleyen taşıyıcıya teslim edildiği andan itibaren alıcıya geçmiş sayılır. Satıcı, sözleşme kurulurken malın kaybolduğunu ya da hasar gördüğünü biliyor ya da bilmesi gerekiyor ve alıcıya söylemediyse, bu kayıp satıcının üzerinde kalır. Pratikte zincirdeki her satışın Incoterms kuralı bu varsayılan kuralın yerini alır.

Mülkiyet ayrı bir konudur. CISG, sözleşmenin malın mülkiyetine etkisini düzenlemez (md. 4/b); Incoterms de mülkiyetin geçişini düzenlemez. Mülkiyetin ne zaman geçeceğini sözleşmeye ayrıca yazın. Konşimento hamilinin malı teslim almaya yetkili olması ve mal yolda satılırken konşimentonun rolü Konşimento sayfasında anlatılıyor; burada tekrar etmiyoruz.

Hangi Incoterms? Incoterms 2020'nin açıklama notlarına göre FOB, CFR ve CIF kurallarında satıcı malı ya kendisi teslim eder ya da "bu şekilde teslim edilmiş malı tedarik eder" (procure goods so delivered). Bu ifade, zincir satışları karşılamak için konmuştur. Aracı, malı kendisi yüklemediği hâlde bu kurallarla satış yapabilir; teslim borcu, gemide teslim edilmiş malı alıcıya sağlamakla yerine gelir. Aynı notlar, konteyner yükünde FOB, CFR ve CIF'in uygun olmadığını, malın gemiye yüklenmeden önce taşıyıcıya teslim edildiği durumlarda FCA, CPT ve CIP'in tercih edilmesi gerektiğini söyler.

Bize göre aracılı ticarette iki sözleşmedeki teslim kuralını birbirine bağlamak en kritik iştir. Tedarikçiden FOB alıp alıcıya CFR satan aracı, navlunu kendisi ayarlar ve taşıma belgesini kontrol eder; tedarikçiden CFR alıp alıcıya CFR satan aracı ise navlunu tedarikçiye bırakır, belge üzerindeki kontrolü azalır. İki sözleşmede risk ve sigorta noktası birbirini tutmazsa, aradaki boşluk aracının üzerinde kalır. Kuralların ayrıntısı Incoterms 2020 sayfasında.

Riskler ve kontrol listesi

Aracılı ticaret hızlı kazanç sağlayabilir, ama aracı malı görmediği için bazı riskler büyür. Aşağıdaki liste bize göre en sık karşılaşılanları toplar.

- **Belge tutarsızlığı.** İki fatura seti, switch konşimento ve menşe belgesi birbirini tutmazsa banka ödemeyi durdurur, alıcının gümrüğünde sorun çıkar.
- **Yaptırım ve ihracat kontrolü.** Aracı, tedarikçinin ve alıcının ülkesinde ayrı ayrı kurallara takılabilir. Malın üçüncü ülke üzerinden yaptırım altındaki bir yere gitmesi, uluslararası rehberlerde tipik bir kırmızı bayraktır. Türkiye'de 2003/12 sayılı Tebliğ transit ticarete uygulanmasa da tedarikçinin ülkesinin ihracat kontrolü ve yeniden ihracat yasağı klozları geçerlidir. Bkz. Yaptırımlar ve ihracat kontrolleri.
- **Menşe.** Alıcı tercihli tarife için menşe belgesi bekliyorsa, menşe belgesinin hangi ülkeden ve kim tarafından düzenleneceği baştan konuşulmalıdır. Aracının ülkesi malın menşeini değiştirmez.
- **Çifte satış ve sahte belge.** Birden fazla orijinal setin dolaştığı durumlar ve sahte konşimento, transit ticarette dolandırıcılığın klasik yollarıdır. Bkz. Dış ticaret ve lojistikte dolandırıcılık.
- **Nakit akışı.** Tedarikçiye ödeme ile alıcıdan tahsilat arasındaki süre aracının finansman ihtiyacıdır.
- **Kambiyo ve vergi kaydı.** Transit ticaret kredisi kullanıldıysa 18 ay içinde kapatma belgeleri bankaya verilmelidir; Ba-Bs bildirimleri unutulmamalıdır.

Sevkiyattan önce kontrol listesi:

1. Mal ve varış ülkesi transit ticarete uygun mu? İhracat Yönetmeliği md. 13/3 yasaklarına takılıyor mu?
2. Tedarikçi, alıcı, son kullanıcı ve gemi yaptırım listelerinde tarandı mı?
3. İki sözleşmedeki Incoterms kuralları, risk ve sigorta noktaları birbirini tutuyor mu?
4. Switch konşimento gerekecek mi? Taşıyıcı bunu kabul ediyor mu, hangi bilgiler değişecek?

5. Menşe belgesini kim, hangi ülkede düzenleyecek?
6. Ödeme yapısı belli mi? Devredilebilir akreditif mi, peşinat mı, finansman mı?
7. Faturalar, banka kayıtları ve bildirimler için mali müşavirle süreç konuşuldu mu?

Rehberde nereden devam edilir?

- Gümrük transiti, NCTS ve teminat: Transit taşımacılık ve gümrük transiti
- Switch konşimento ve konşimento değişiklikleri: Konşimento uygulamada
- Yaptırım taraması ve yeniden ihracat riski: Yaptırımlar ve ihracat kontrolleri
- Devredilebilir akreditif ve diğer akreditif türleri: Ödeme yöntemleri ve akreditif
- İhracat bedelinin yurda getirilmesi ve finansman: İhracat finansmanı, devlet destekleri ve ihracat bedeli
- Teslim kuralları ve CISG: Incoterms 2020
- Menşe belgeleri: Menşe kuralları ve tercihli ticaret

Bu konu hangi derslerde işleniyor?

Ders haritamızda transit ticaret ayrı bir başlık olarak yer almıyor. Konunun en yakın olduğu "Kambiyo mevzuatı ve kur riski" başlığı 2 programda ayrı ders, 14 programda başka bir dersin içinde okutuluyor. Birkaç örnek:

- Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi — Uluslararası Ticaret ve Lojistik (lisans) — Kambiyo Mevzuatı ve Uygulamaları
- Bursa Uludağ Üniversitesi, Gemlik Asım Kocabıyık Meslek Yüksekokulu — Dış Ticaret (ön lisans) — Bankacılık Kambiyo İşlemleri (BSGZ212)
- İzmir Ekonomi Üniversitesi Meslek Yüksekokulu — Lojistik (ön lisans, ders içinde) — International Trade and Payments (VSC 113)
- Kastamonu Üniversitesi — Uluslararası Ticaret ve Lojistik (lisans, ders içinde) — Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi (AİS012)

Kendinizi test edin

1. İzmir'deki bir firma Vietnam'dan aldığı malı Türkiye'ye getirmeden doğrudan Almanya'daki bir alıcıya satıyor. Bu işlem transit ticaret mi, ihracat mı? *(Cevap: Transit ticaret. Mal yurt dışındaki bir firmadan alınıp Türkiye'de serbest dolaşıma girmeden doğrudan yurt dışına satılıyor; İhracat Yönetmeliği md. 4/1-ö.)*
2. Aynı firma, malın bedelini 180 gün içinde Türkiye'ye getirmek zorunda mı? *(Cevap: 2008-32/34 sayılı Tebliğ'in 7. maddesine göre transit ticaret satış bedellerinin tasarrufu serbesttir. Ancak transit ticaret kredisi kullanıldıysa, istisnanın kapatılması için satış bedelinin tahsili 18 ay içinde bankaya belgelenmelidir.)*
3. Aracı, alıcısına Çin'deki tedarikçinin adını göstermek istemiyor ve konşimentodaki yükleme limanının da değiştirilmesini istiyor. Hangisi kabul edilebilir? *(Cevap: Yükleten bilgisinin değiştiği bir switch konşimento meşru olabilir; yükleme limanını değiştirmek ise malın gerçek menşeini gizlemeye yarar ve kabul edilmemelidir.)*

4. Gemi yoldayken CISG'ye tabi bir satışla yük ikinci bir alıcıya satıldı; sözleşmede Incoterms kuralı yok. Hasar riski ne zaman geçer? *(Cevap: Kural olarak sözleşmenin kurulduğu andan itibaren; koşullar gösteriyorsa malın taşıyıcıya teslim edildiği andan itibaren. CISG md. 68.)*

Sık sorulan sorular

Transit ticaret için izin ya da belge almak gerekir mi?

Bugün transit ticaret için Ticaret Bakanlığı'ndan ayrı bir onay alınmaz; 2006/6 sayılı Transit Ticaret Tebliği 2008'de yürürlükten kaldırıldı. Ancak uluslararası anlaşmalarla yasaklanmış mallar, Bakanlığın uygun görmediği mallar ve ithalat-ihracat yasağı olan ülkelerle transit ticaret yapılamaz (İhracat Yönetmeliği md. 13/3). Banka ve vergi tarafında faturalar ve ödeme kayıtları belge olarak saklanmalıdır.

Transit ticaret ile transit taşımacılık aynı şey mi?

Hayır. Transit ticaret, yurt dışından alınan malın Türkiye'de serbest dolaşıma girmeden yurt dışına satılmasıdır; ticari bir işlemdir. Transit taşımacılık ise vergileri ödenmemiş yükün gümrük gözetiminde taşınmasıdır; bir gümrük rejimidir. Aynı işlemde ikisi birlikte görülebilir.

Transit ticarette KDV var mı?

Gelir İdaresi'nin 2013 tarihli bir özelgesine göre, Türkiye'ye getirilmeden yurt dışında yapılan transit ticaret satışları KDV'nin konusuna girmez ve KDV beyannamesine dahil edilmez; kur, fiyat ve vade farkları da KDV'ye tabi değildir. Özelge yalnız soran mükellefi bağlar; kendi durumunuzu mali müşavirinizle teyit edin.

Switch konşimento meşru bir uygulama mı?

Meşru bir nedeni varsa ve doğru yapılırsa evet: ilk orijinal setin tamamı taşıyıcıya iade edilir, yeni sette yük tanımı, limanlar ve miktar aynı kalır, yükleme yeri ve tarihi gerçeği gösterir. Yükleme limanını ya da tarihini değiştirmek, menşei gizlemeye, yaptırımdan kaçmaya ya da akreditifte sahteciliğe yol açabilir.

Aracılı ticarette hangi Incoterms kuralı kullanılır?

FOB, CFR ve CIF'teki "bu şekilde teslim edilmiş malı tedarik etme" ifadesi zincir satışlar için konmuştur; ICC bu satışların emtia ticaretinde yaygın olduğunu belirtir. Konteyner yükünde ise mal gemiye yüklenmeden taşıyıcıya teslim edildiği için FCA, CPT ve CIP daha uygundur. İki sözleşmedeki kuralın risk ve sigorta noktalarının birbirini tutmasına dikkat edin.

KAYNAKLAR

İhracat Yönetmeliği (Resmî Gazete 6.6.2006, sayı 26190), konsolide metin — md. 4/1-ö ve md. 13 (son değişiklik 6.5.2025) — https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/yonetmelikler/ihracat-yonetmeligi-2006-26190-9
İhracat Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (Resmî Gazete 6.5.2025, sayı 32892) — metin — https://www.alomaliye.com/2025/05/06/ihracat-yonetmeliginde-degisiklik-06-05-2025/
Ticaret Bakanlığı — İhracat tebliğleri (2006/6 sayılı Transit Ticaret Tebliği'ni kaldıran 2008/11 sayılı Tebliğ) — https://ticaret.gov.tr/ihracat/mevzuat/ihracat-rejimi/ihracat-tebligleri
Hazine ve Maliye Bakanlığı — Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/34), konsolide metin (son değişiklik Temmuz 2025) — https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2025/07/Turk-Parasi-Kiymetini-Koruma-Hakkinda-32-Sayili-Karara-Iliskin-Teblig-d2e065a8155e81ed.pdf
İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ (İhracat: 2017/4), konsolide metin (son değişiklik 16.2.2024) — https://www.alomaliye.com/wp-content/uploads/2017/05/ihracat-2017-4-16-02-2024.pdf
Gelir İdaresi Başkanlığı, İstanbul VDB — 25.07.2013 tarihli, 39044742-KDV.06.-1099 sayılı özelge: transit ticarette KDV ve Ba-Bs — https://www.alomaliye.com/2013/07/25/transit-ticaret-kapsaminda-yapilan-alim-satim-islemlerinin-ba-bs-bildirim-formlarina-dahil-edilip-edilmeyecegi-ile-kur-farki-fiyat-farki-ve-vade-farkinin-kdv-ye-tabi-olup-olmayacagi/
Doğan Çengel (YMM) — Transit Ticarete Hızlı Bir Bakış (Nisan 2018) — https://alomaliye.com/2018/04/18/transit-ticaret/
Ticaret Bakanlığı — Serbest Bölgeler Genel Bilgi Notu (Mayıs 2026) — https://ticaret.gov.tr/data/5b9b61fc13b8761cc09f9b92/Serbest%20B%C3%B6lgeler%20Genel%20Bilgi%20Notu%20MAYIS%202026.pdf
Çift Kullanımlı ve Hassas Maddelerin İhracatının Kontrolüne İlişkin Tebliğ (İhracat: 2003/12), md. 7 — metin kopyası — https://orgtr.org/cift-kullanimli-ve-hassas-maddelerin-ihracatinin-kontrolune-iliskin-teblig-2003-12-2/
7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun — MASAK metni — https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/11/7262-kanunn.pdf
Viyana Satım Sözleşmesi (CISG) metni — md. 4, 67 ve 68 — https://cisg.bilgi.edu.tr/en/sayfa/cisg-text/
ICC — Incoterms® 2020, deniz ve iç su yolu kuralları açıklama notları (FOB, CFR, CIF: "procure" ve zincir satış) — https://library.iccwbo.org/content/tfb/BOOKS/BK_0049/BK_0049_05_RulesSea.htm
ICC — Incoterms® 2020 giriş metni (mülkiyet ve taşıma sözleşmesiyle ilişki) — https://library.iccwbo.org/content/tfb/BOOKS/BK_0049/BK_0049_03_Introduction.htm
Bir P&I kulübünün switch konşimento rehberi (riskler ve önlemler) — https://skuld.com/topics/legal/pi-and-defence/switch-bills-of-lading
UCP 600 md. 38 — devredilebilir akreditifte ilk lehtarın fatura değiştirme hakkı (açıklama) — https://dokasaas-support.surecomp.com/hc/en-us/articles/7293899484561
ICC Academy — Transferable vs. back-to-back letters of credit: riskler ve önlemler (26 Mayıs 2025, konuk yazar) — https://academy.iccwbo.org/trade-finance/article/transferable-and-back-to-back-letters-of-credit/

Bu rehber eğitim amaçlıdır ve yazarın kişisel görüşlerini yansıtır; çalıştığı ya da daha önce çalıştığı kurumların görüşü değildir. Sözleşme, gümrük ve finans kararlarında güncel resmî kaynaklara ve uzmanlara başvurun. Incoterms® Uluslararası Ticaret Odası'nın (ICC) tescilli markasıdır.

© 2026 Özgür Konakcı · ozgurkonakci.com. Bu belge, kaynak (ozgurkonakci.com) gösterilerek eğitim amaçlı paylaşılabilir ve çoğaltılabilir; ticari amaçla kullanılamaz.